

Wstęp

Obecny raport jest syntezą sprawozdania z X-tego Europejskiego Spotkania osób doświadczających ubóstwa. Pełna wersja raportu jest dostępna na stronie internetowej EAPN (www.eapn.eu).

Otwierając Spotkanie zebranych przywitani : eurodeputowany, prowadzący Spotkanie - Pan Csaba Ory, węgierski minister do spraw społecznego wyłączenia - Pan Zoltan Balog, europejski komisarz do spraw zatrudnienia, polityki społecznej i wyłączenia społecznego - Pan Lazlo Andor .

Ważnym akcentem otwarcia X-tych Spotkań w Brukseli, była zapowiedź XI - ego Spotkania europejskiego, którą w imieniu przyszłej prezydencji duńskiej zapowiedział Pan Ambasador Danii Poul Skytte Christoffersen. Następnie Pan Lief Jensen przedstawił przesłanie uczestników IX-tego Spotkania.

Podczas otwarcia zabrała również głos Pani Antonia Carparelli, członek Komisji Europejskiej oraz eurodeputowana z Wielkiej Brytanii, Pani Jean Lambert. Panowie Ludo Horemans i Fintan Farrell (EAPN) zaprezentowali raport na temat stanu realizacji postulatów proponowanych przez uczestników ubiegłych Spotkań.

Osoby z sali miały okazję do skomentowania tych wypowiedzi jak również zadawania pytań. Pani Danielle Dierckx z Uniwersytetu w Antwerpii (Belgia) zaprezentowała wyniki badań na temat wpływu spotkań na życie ich uczestników.

Uczestnicy z żywym zainteresowaniem, śledzili prezentacje artystyczne na temat problemów pracy. Tematy związane z kwestiami pracy , zatrudnienia, zajęć w różnoraki sposób były prezentowane przez kolejne kraje w formie pantomimy, filmów i prezentacji slajdów. Pokazywały one różnice i podobieństwa sytuacji w jakich żyją osoby doświadczające ubóstwa i poszukujące godnych warunków pracy w Europie.

Rezultaty ciekawej i inspirującej wymiany opinii oraz dyskusji podczas dwudniowych warsztatów przedstawiono w skrócie podczas sesji plenarnej na zakończenie Spotkania. Zaproszeni goście, między innymi Pani Antonia Carparelli reprezentująca Komisję Europejską, Przewodniczący Komitetu do Spraw Zatrudnienia Pan Mik Wooley a także Pani Estelle Ceulemans reprezentująca Konfederację Europejskich Związków Zawodowych oraz Pani Rebekah Smith z organizacji - Business Europe, przedstawiali kolejno swoje punkty widzenia na tematy wcześniej poruszone. Następnie, uczestnicy mieli okazję do debatowania z mówcami, podkreślając ważniejsze przesłania i propozycje.

Czy Europa 2020 odmieni bieg zdarzeń ?

« Zatrudnienie,praca, zajęcia a rzeczywistość jaką przeżywają osoby doświadczające ubóstwa i społecznego wykluczenia » to było tematem X-tego Spotkania europejskiego osób będących w sytuacji ubóstwa i wykluczenia społecznego, które odbyło się 13-ego i 14-ego maja 2011 r w Brukseli. Spotkanie było zorganizowane tym razem przez przewodniczącą Unii Europejskiej – Węgry, przy wsparciu Komisji Europejskiej oraz Sieć Organizacji Walczących z Ubóstwem (EAPN), na zaproszenie rządu Belgii. Miejscem Spotkania był Pałac Egmont.

Podobnie jak podczas dziewięciu poprzednich spotkań, również i teraz gospodarzami były osoby doświadczające ubóstwa i wykluczenia społecznego, które przyjechały do Brukseli z 26 państw europejskich. Zaproszonymi przez nich gośćmi byli eurodeputowani, badacze naukowcy, partnerzy społeczni oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych.

W kontekście kryzysu ekonomicznego, występujących trudności z zatrudnieniem, kiedy prawa socjalne są ograniczane i stale obniża się poziom życia najbiedniejszych, zasadniczym pytaniem uczestników była kwestia realnej skuteczności wprowadzanych mechanizmów, w ramach strategii Europa 2020. Czy będą one miały wpływ na poprawę ich codziennego życia ?

Osoby doświadczające ubóstwa i społecznego wykluczenia miały okazję przedstawić swoje największe trudności i zaproponować rozwiązania ułatwiające dostęp do pracy i zatrudnienia. Większość osób skupiła się wokół obawy, że mimo zachodzących zmian na poziomie europejskim, zmiany te nie zostaną wprowadzone na niższych poziomach. Wobec skutków światowego kryzysu, osoby dotknięte ubóstwem « nie mogą już dłużej czekać ». Stwierdzono, że « Osoby doświadczające ubóstwa w większym stopniu niż banki odczuwają skutki kryzysu ».

Goście obecni na spotkaniu, zaproszeni, aby słuchać i rozmawiać z delegatami, podkreślali jednogłośnie wartość uczestniczenia w procesie tworzenia polityki europejskiej osób, których poruszane kwestie dotyczą bezpośrednio.

Kluczowe zagadnienia X-tego Spotkania dotyczące zatrudnienia, polityki socjalnej, zdrowia oraz ochrony konsumentów.

Tematyką tego corocznego Spotkania było: « Zatrudnienie, praca i zajęcia » - czyli rzeczywistość w jakiej żyją osoby dotknięte ubóstwem i wykluczeniem społecznym. W kontekście zwiększającego się kryzysu, kiedy stałe zatrudnienie staje się coraz rzadsze a jednocześnie coraz trudniejszy jest dostęp do pomocy socjalnej, przy spadającym poziomie życia osób najbiedniejszych, uczestnicy byli szczególnie zainteresowani skutecznością instrumentów wprowadzanych w ramach strategii Europa 2020 oraz tego w jaki sposób mogą one wpłynąć na zmianę ich codziennego życia oraz przyszłości ich dzieci.

Główne przesłania osób doświadczających ubóstwa :

- Wymagamy wartościowego zatrudnienia – aby dawało ono szansę wychodzenia z ubóstwa. Rządzący oraz ich partnerzy społeczni powinni przeciwstawiać się zjawisku tak zwanych « biednych pracowników » poprzez tworzenie wartościowego zatrudnienia, które jest uczciwie wynagradzane, przy dbałości o prawa socjalne uwzględniające odpowiedzialność za rodzinę i pracowniczy profesjonalizm. Niepełnowartościowe zatrudnianie osób ubogich nie jest odpowiedzią na obecną sytuację.
- Stwierdzamy niedostatek zatrudnienia - delegaci potwierdzili, że osoby doświadczające ubóstwa chcą pracować, ale rzeczywistość to uniemożliwia. Zbyt dużo jest poszukujących pracy w stosunku do proponowanych ofert. Kryzys jeszcze powiększył tę różnicę. W takiej sytuacji dla wielu osób znalezienie pracy jest niemożliwe a przy tym coraz trudniejszy

jest dostęp do pomocy socjalnej. Przy ograniczonym zatrudnieniu na rynku, należy zapewnić godne warunki życia osobom, których dochody są niewystarczające.

- Należy wspierać dostęp do zatrudnienia. Kiedy znalezienie pracy jest trudne, konieczne jest wypracowanie propozycji wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących, trwale bezrobotnych, aby w końcu mogli oni zostać zatrudnieni. Należy inwestować we wczesnym dzieciństwie w edukację, (zachęcać do nauki tych, którzy za wcześnie przestają uczęszczać do szkoły), stale wspierać możliwości uzyskania pracy, szczególnie przez osoby dotknięte ubóstwem, aby zwiększyć ich szansę na zatrudnienie.
- Trzeba zwalczać dyskryminację. Szczególnie należy zwrócić uwagę na dyskryminację i wykluczenie takich grup społeczeństwa jak osoby niepełnosprawne, emigranci, byli więźniowie, osoby długotrwale bezrobotne, Romowie. Konieczne jest wprowadzanie prawa anty-dyskryminacyjnego, które wspiera pozytywne działania, aby pokonać trudności spowodowane dyskryminacją. Szczególnej troski wymagają kobiety, obciążone zajęciami domowymi, które jednocześnie pracują w sektorach o małym wynagrodzeniu i słabej jakości pracy.
- Podjęte zobowiązania powinny być rzeczywiście realizowane. Delegaci zwracali uwagę, że nie chodzi im o piękne propozycje metod zwalczania ubóstwa, bo tych nie brakuje (dane o redukcji ubóstwa, o dochodach minimalnych, dostępie do dóbr podstawowych, strategię zwalczania bezdomności, rekomendacje dotyczące eliminacji wyłączenia społecznego). Przesłanie delegacji było jasne : należy wszystko zrobić aby zapewnić realizację podjętych zobowiązań. Przypominali także o tym, że osoby doświadczające ubóstwa gotowe są włączyć się do działania na różnych szczeblach, aby zobowiązania zostały spełnione.
- Należy zwalczać przyczyny a nie tylko symptomy ubóstwa. Delegaci podkreślali, że systemy ekonomiczne i społeczne , które istnieją obecnie, wpływają na powiększanie się ubóstwa. Po raz kolejny uczestnicy Spotkania zwracają się do instytucji politycznych, aby odpowiedziały działaniami, które zwalczają przyczyny a nie tylko skutki ubóstwa.

Zapelowano, aby na przyszłość, coroczne Spotkania stały się częścią strukturalną platformy europejskiej do spraw walki z ubóstwem i aby jej działania były wspierane przez spotkania krajowe i regionalne w ramach strategii przeciwdziałania ubóstwu.

Przesłania i propozycje wypracowane w warsztatach

W dalszej części uczestnicy Spotkania pracowali w warsztatach. W każdym z sześciu jednocześnie obradujących warsztatów brały udział delegacje z 6 państw oraz przedstawiciele zaproszonych gości. Tematyka wszystkich warsztatów była taka sama : zatrudnienie, praca, różne zajęcia jakie podejmujemy. W dalszym ciągu raportu przedstawiono sedno poruszonych tematów , wypracowanych propozycji i konkluzji do jakich doszli uczestniczący w nich delegaci.

Wartościowe zatrudnienie, godne zarobki, prawa socjalne.

Wszyscy powinni mieć możliwość podjęcia godnej pracy. Na poziomie europejskim powinno się podejmować działania zapewniające, aby oferowana praca była godna, długoterminowa i uczciwie wynagradzana.

Propozycje :

Kraje członkowskie Unii powinny wypracować system ustalania minimum socjalnego, to znaczy dochodu określającego próg ubóstwa, który nie pozwalałby na żadną formę dyskryminacji, szczególnie ze względu na wiek, a który zapewniałby godne życie, partę o wskaźniki zawartości koszyka niezbędnych produktów, a jednocześnie brał pod uwagę dostęp do edukacji, telefonu, internetu i możliwości przemieszczania się.

Zintegrowane a nie ograniczone do wymagania aktywności, powinno być realizowanie następujących postulatów Komisji Europejskiej dotyczące wyłączenia społecznego. Należałoby brać pod uwagę trzy aspekty: minimalny dochód, dostęp do dóbr podstawowych oraz godną pracę.

- Należy skończyć z dyskryminacją kulturową jaka istnieje między pracownikami fizycznymi a umysłowymi.
- Należy być szczególnie wyczulonym na sprawy zatrudnienia, prawa socjalne i ich stosowanie.
- Należy uznać swobodę do przyjmowania i odrzucania proponowanego zatrudnienia.
- Należy uregulować sprawy jakości zatrudnienia i godnych zarobków dla pracowników i ich rodzin.
- Ograniczyć zatrudnienie niskopłatne i nie dopuścić do wycisku pracowników. Stworzyć i finansować system ochrony socjalnej.
- Za równą pracę, równe wynagrodzenie – szczególnie wyrównać różnice zarobków między kobietami i mężczyznami.
- Odpowiednie zarobki, gwarantujące godne życie. Taki powinien być cel zmian w polityce zatrudnienia.
- Tworzenie dobrych wzorów w przypadkach zmiany miejsca zamieszkania : zapewniających opiekę nad dziećmi a jednocześnie dostęp do zatrudnienia.
- Bezpieczeństwo zatrudniania na podstawie kontraktów długoterminowych, ochrona praw pracowniczych .
- Dawać pierwszeństwo pracownikom ubogim.
- Formułować propozycje zwalczające » czarny rynek ».
- Stworzyć normy jakości (wskaźniki) zatrudnienia.

Nauczanie, szkolenia, uczenie

Dostęp do praw podstawowych dla wszystkich dotyczy kwestii zatrudniania, mieszkania, edukacji i zdobywania umiejętności.

Delegaci uważają, że edukacja i szkolenia często szwankują, bo nie są dostosowane do wymagań osób mających specyficzne potrzeby.

Propozycje

- Pokonywać przeszkody związane z nauczaniem i szkoleniami.

- Ułatwić dostęp do informacji oraz wsparcia.
- Wzmocnienie mechanizmów kontynuowania nauki.
- Wzmocnienie pomocy dla osób, które mają trudności z wejściem na rynek pracy.
- Przekazywać informacje o prawach osób pozostających bez zatrudnienia.
- Dawanie wsparcie finansowego osobom, które podejmują szkolenia .
- Uznawać kwalifikacje.
- Przestać ograniczać finansowanie nauczania.
- Tworzyć pomosty wspierające dostęp do zatrudniania, jako dobra podstawowego, do zamieszkania i do odpowiednich zarobków w krajach gdzie dochód minimalny nie jest jeszcze uznawany.

Usługi wspierające zatrudnienie . Czy niewykorzystana okazja ?

Wielu delegatów mówiło o trudnościach jakie spotykają ich w kontakcie z pośrednikami zatrudnienia. Często mają wrażenie, że jest to dodatkowa trudność pojawiająca się przy szukaniu pracy.

Propozycje :

- Pośrednicy powinni towarzyszyć szukającym pracy zamiast stawiać im dodatkowe warunki i zmuszać do kształcenia w kierunku, którego nie wybrali.
- Polityka zatrudniania i agencje zatrudniające powinny się opierać na informacjach przekazywanych przez osoby doświadczające ubóstwa.To one powinny być traktowane jako eksperci.
- Organizacje pozarządowe i pomoc socjalna powinny razem wspierać grupy ludzi, które są wyłączone z zatrudnienia.

Dyskryminacja - prawdziwą przeszkodą w drodze do zatrudnienia.

Wielu delegatów uważa, że trudności w dostępie do pracy wynikają z dyskryminacji.

Propozycje :

- Skończyć ze stygmatyzacją i dyskryminacją tworząc prawo anty-dyskryminacyjne, które będzie gwarantowane.
- Przystosować i uczynić przyjaznymi usługi wsparcia w zależności od trudności i potrzeb specyficznych grup.
- Wprowadzać w życie integrację osób niepełnosprawnych na rynku pracy.
- Otwierać chronione zakłady pracy dla osób chorych psychicznie.
- Inwestować w szkoły i wspierać młodych, aby nie opuszczali szkół przed ich ukończeniem.
- Usunąć niejasne plamy w budżetach na szkolnictwo, aby utrzymać przyszłych pracowników i inwestować w naukę przez całe życie.

Wspieranie życia rodzinnego i zawodowego dzięki wolontariatowi.

Delegaci często podkreślali niedocenianie pracy w gospodarstwie domowym oraz trudności w dostępie do pracy i powrocie do pracy po przerwie.

Propozycje :

- Pomoc rodzinom, aby lepiej mogły walczyć o dochody, pomoc wspierającą je i gwarantującą prawa dzieci i dostęp do nauki w pierwszych latach dzieciństwa.
- Pomoc rodzicom gwarantującą bezpłatne szkolnictwo i wsparcie dla wszystkich dzieci w każdym wieku.
- Opiekę domową nad dziećmi uznać za inwestowanie w państwo.
- Znaleźć równowagę między urlopem macierzyńskim a urlopem ojców, aby rodzice mogli w odpowiednim czasie, łatwiej wrócić do pracy.
- Dawać wsparcie rodzinom, aby kobiety, które pracują mogły zajmować się swoimi dziećmi zamiast oddawać je pod opiekę innych osób.
- Wspierać tych, którzy pragną pracować w wolontariacie zamiast tworzyć bariery dla wolontariatu (kontrole, autoryzacje, utrudnienia administracyjne).
- Nie przyjmować do pracy tylko na podstawie doświadczenia zawodowego, ale uznać również doświadczenie zdobywane w trakcie wolontariatu .

Prawo do godności

Punktem wyjścia wszystkich zmian powinno być respektowanie godności człowieka. Ludzie powinni być cenieni za to kim są.

Propozycje:

- Uznać godność wszystkich form zatrudnienia.
- Otoczyć opieką osoby niepełnosprawne oraz zagwarantować, by opieka nad dzieckiem niepełnosprawnym była uznana i wynagradzana jak każda praca.
- Gwarantować nieograniczony dostęp do praw podstawowych: zamieszkania, zatrudnienia ,kultury, godnej płacy i zdrowia.

Kryzys

« Osoby doświadczające ubóstwa dotknięte są kryzysem bardziej niż banki ». Pomimo europejskiego zobowiązania do zmniejszenia ubóstwa, zwiększa się ono wraz z kryzysem.

Propozycje:

- Odpowiedź na konsekwencje kryzysu społecznego powinno być zadaniem numer jeden.
- Wprowadzanie reform społecznych, aby odtworzyć system socjalny. Zmienić systemy podatkowe dla różnych grup społecznych. Wprowadzić kontrolę sektora prywatnego(biznesu).
- Uznać, że zadłużenie jest ukrytą przyczyną ubóstwa.
- Uznać miejsce człowieka za cel wprowadzanych zmian. Unia Europejska może być początkiem Europy bardziej społecznej.
- Oponować transakcje finansowe.
- Rozdzielić profity bankowe dla społeczeństwa bardziej sprawiedliwego.
- Skończyć z delokalizacją dóbr.
- Zmniejszyć konkurencyjność, która źle funkcjonuje i wprowadzić zasady solidarności.

Uczestnictwo

Delegaci i goście Spotkania byli jednomyślni w sprawie konieczności oddawania głosu osobom doświadczającym ubóstwa.

Propozycje :

- Podjąć starania, aby coroczne Spotkania europejskie osób doświadczających ubóstwa były częścią europejskiej platformy walki z ubóstwem.
- Tworzyć reguły uczestniczenia na różnych poziomach.
- Nie ograniczać się do uczestnictwa w procesie, ale również w rozlicaniu z realizacji zaleceń.

Wnioski gości, którzy uczestniczyli w warsztatach

“Problemem jest realizacja ...”

Zwrócono uwagę na to, że to nie ilość uczestniczących gości, ale ich zaangażowanie stanowi o szczególnym wydźwięku tych Spotkań. Eurodeputowani, przedstawiciele CPS i EMCO, Komisji i administracji stwierdzili, że znaczenie Spotkań jest niezaprzeczalne. Nawet jeśli nie posiadają one statusu strukturalnego. Pan Julien Van Geertsom przedstawił streszczenie propozycji dotyczących wniosków z pracy w warsztatach. Przypomniał jedno z najważniejszych przesłań : « wielu delegatów podziela decyzje powzięte na poziomie Unii, szczególnie te dotyczące aktywnego włączania się poprzez dostęp do rynku pracy, ekonomię społeczną, aktywne uczestniczenie w życiu społecznym, dostęp do dóbr podstawowych, opiekę nad dziećmi, zdrowie, mieszkania i uczestnictwo w debatach. Problem polega na wprowadzaniu w życie postanowień. Powinniśmy zrobić wszystko, aby wchodziły one w życie! » Stwierdzenie to odwołuje się do tego, co zostało już powiedziane podczas 9-tego Spotkania osób doświadczających ubóstwa : « Nie możemy żywić się papierami ! ».

Drugie stwierdzenie mówi o tym, że zatrudnienie pozostaje najlepszym sposobem zwalczania ubóstwa, nawet jeśli niektóre osoby mówiły : tak, ale nie zawsze. Nie zapominajmy o jakości zatrudnienia, o godnych zarobkach, o stabilności na rynku pracy, o równowadze między pracą a życiem rodzinnym (miejsca opieki nad dziećmi). Nie zapominajmy wreszcie o walce przeciwko biedzie dzieci i o ich prawach.

Zaproszeni do dyskusji goście zatrzymali się dłużej nad problemem dyskryminacji i wykluczenia osób niepełnosprawnych, emigrantów i Romów.

Kolejne kluczowe przesłanie- Europie potrzeba więcej solidarności i sprawiedliwego rozdziału dóbr. Końcowe (chociaż to nie mniej istotne) było przesłanie, aby oddawać głos osobom doświadczającym ubóstwa, słuchając uważnie tego co mówią i brać pod uwagę ich opinie.

Kilka sugestii zaproszonych gości :

Podkreślono jeszcze raz konieczność wprowadzania w życie rekomendacji dotyczących aktywnego włączania się. Wielu zaproszonych gości poszło nawet dalej, proponując

stworzenie dokumentów, na podstawie których każdy kraj byłby zobowiązany do zagwarantowania : odpowiednich źródeł utrzymania (korzystając z mechanizmów budżetowych), dostępu do rynku pracy, do dóbr podstawowych (miejsce opieki dla każdego dziecka), do zapewnienia lepszej równowagi między życiem zawodowym a rodzinnym. Nie wolno też zapomnieć o silnym akcencie

Położonym na aktywne włączanie grup społecznych, takich jak osoby niepełnosprawne, grupy społeczne o szczególnie niskich dochodach, emigranci - poprzez tworzenie dla nich miejsc pracy chronionej i ekonomii socjalnej.

Między innymi odwołano się do badań statystycznych dotyczących szczególnie zmniejszania ubóstwa w przyszłej strategii Europa 2020, proponowano programy krajowe reform, aplikację efektywną artykułu 9 Traktatu Lizbońskiego (badania wpływu społecznego) oraz analizę i kontynuację rozpowszechniania dobrych praktyk.

Sugestie kierowane były głównie do Parlamentu Europejskiego, Komisji , Komitetu Ochrony Praw Socjalnych, EMCO, Rady Europy, partnerów społecznych. Każda instytucja musi być odpowiedzialna za swoje zadania. Wszyscy byli zgodni co do tego, że wyniki X-tego Spotkania powinny być przedmiotem szerszej dyskusji między instytucjami europejskimi, zaczynając od Komisji Europejskiej i Rady. « Te Spotkania powinny mieć stałe miejsce w platformie walki z ubóstwem ».

Zaangażowanie zaproszonych gości :

Każdy z zaproszonych gości podjął zobowiązanie wzięcia pod uwagę doświadczenia ze Spotkań oraz wniosków z nich płynących w swojej codziennej pracy w wypełnianiu oficjalnych funkcji celem pomocy w realizowaniu postulatów i wprowadzania w życie poszczególnych rekomendacji. Partnerzy społeczni zaangażowali się w dalszą pomoc członkom instytucji europejskich we wprowadzaniu w życie reguł rynku pracy, z uwzględnieniem wyłączenia społecznego. Cytat, który bardzo dobrze oddaje ogólne odczucia po Spotkaniu : « Jeśli mam zapamiętać jedną rzecz to to, że warsztaty wzmocniły moje zaangażowanie w walce przeciwko ubóstwu i społecznemu wykluczeniu. »

Podziękowania dla :

Micheline GERONDAL- za koordynowanie:
Pauline GEOGHEGAN – za opracowanie raportu końcowego
Organizacjom :Głos Migracji i ATD Czwarty Świat – za projekt okładki – artystyczne przedstawienie tematu w formie gry planszowej przez delegację z Wielkiej Brytanii

Dziesiąte Europejskie Spotkanie Osób Doświadczających Ubóstwa odbyło się z inicjatywy Prezydencji Węgier w Komisji Europejskiej, przy wsparciu Komisji Europejskiej (program PROGRES) oraz EAPN. Przedstawione opinie nie odzwierciedlają koniecznie opinii Komisji ani Węgierskiej Prezydencji.